

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΜΣ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
Ειδίκευση: Πολιτισμική Αγωγή

Η βιβλιογραφική έρευνα & η βιβλιογραφική επισκόπηση

Ελένη Αν. Ζενάκου, Ph. D.

Καλλιθέα, 27/03/2024

Ερωτήματα της Εισήγησης @ΜΕΡΟΣ Α

- ✓ Πώς γίνεται μια βιβλιογραφική έρευνα
- ✓ Περιεχόμενα μιας βιβλιοθήκης
- ✓ Η αναζήτηση στη βιβλιοθήκη
- ✓ Οργάνωση βιβλιοθηκών
- ✓ Βάσεις δεδομένων σε μορφή CD-Rom
- ✓ Online πρόσβαση σε επιστημονικά περιοδικά και βάσεις δεδομένων
- ✓ Το περιβάλλον Ζέφυρος
- ✓ Προσφερόμενες υπηρεσίες των βιβλιοθηκών
- ✓ Διεθνής δανεισμός
- ✓ Διαδανεισμός
- ✓ Παραγγελία διδακτορικής διατριβής
- ✓ Παρατηρήσεις-επισημάνσεις για την αναζήτηση άρθρων περιοδικά
- ✓ Ιδρυματικά καταθετήρια

Πώς γίνεται μια βιβλιογραφική έρευνα

Πρωτογενείς πηγές

- ✓ Άρθρα περιοδικών & επιθεωρήσεων
- ✓ Πρακτικά συνεδρίων (Proceedings)
- ✓ Αναφορές & εκθέσεις
- ✓ Επίσημες εκδόσεις ευρεσιτεχνίας
- ✓ Κατάλογοι, προδιαγραφές & ευρετήρια

Πώς γίνεται μια βιβλιογραφική έρευνα

Δευτερογενείς πηγές

- ✓ Μονογραφίες
- ✓ Εγχειρίδια
- ✓ Επετηρίδες
- ✓ Ευρετήρια δημοσιεύσεων
- ✓ Ενημερωτικά δημοσιεύματα

Πώς γίνεται μια βιβλιογραφική έρευνα

Τριτογενείς πηγές

- ✓ Οδηγοί
- ✓ Οδηγοί στη χρήση ειδικευμένων βιβλιογραφιών
- ✓ Γενικές βιβλιογραφίες
- ✓ Εγκυκλοπαίδειες

Περιεχόμενα @Βιβλιοθήκη

- ✓ Βιβλία
- ✓ Περιοδικά
- ✓ Πρακτικά συνεδρίων
- ✓ Οπτικοί δίσκοι
- ✓ Εγκυκλοπαίδειες έντυπες, σε ψηφιακούς δίσκους και online
- ✓ Πρόσβαση στο Διαδίκτυο
- ✓ Κατάλογοι
- ✓ Αρχειακό υλικό
- ✓ Εφημερίδες
- ✓ Κλαδικές εκθέσεις
- ✓ Περιοδικά ποικίλης ύλης & περιοδικά εκλαϊκευμένης επιστήμης
- ✓ Εκδόσεις σωματείων
- ✓ Εκδόσεις στατιστικών στοιχείων (ΕΣΥΕ & Στατιστικής Αρχής)
- ✓ Εκδόσεις οργανισμών δημόσιων ή ιδιωτικών
- ✓ Υπολογιστές συνδεδεμένοι στο Διαδίκτυο

Η αναζήτηση @Βιβλιοθήκη

- ✓ Ο/Η επαγγελματίας βιβλιοθηκάριος
- ✓ Αναζήτηση βιβλίων μέσω Η/Υ μέσω συστήματος OPAC
- ✓ Αν το βιβλίο δεν υπάρχει στη βιβλιοθήκη, μέσω του/της βιβλιοθηκάριου/-ας σε άλλες βιβλιοθήκες & στο διεθνή δανεισμό.
- ✓ Σύνδεση από το σπίτι με τις κατάλληλες ρυθμίσεις proxy server που προτείνονται από τη βιβλιοθήκη σας.
Πληροφορίες στην ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης www.hua.gr
- ✓ **ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ @ΧΠ**

Η αναζήτηση @Βιβλιοθήκη

- ✓ CD-Rom ή στο Διαδίκτυο
- ✓ Βάση EBSCO, ECONLIT (οικονομικά), ERIC (εκπαίδευση), DBLP (επιστήμη υπολογιστών-πληροφορική), κ.ά.
- ✓ Στις βιβλιοθήκες μεγάλων ακαδημαϊκών ιδρυμάτων μπορεί ο/η ερευνητής/-τρια να ανατρέξει σε καταλόγους άρθρων (citation indexes).
- ✓ Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) www.ekt.gr

Οργάνωση @Βιβλιοθήκες

- ✓ Δανειστικό τμήμα
- ✓ Πληροφοριακό τμήμα
- ✓ Τμήμα ηλεκτρονικής τεκμηρίωσης
αποδελτίωσης
- ✓ Τμήμα οπτικο-ακουστικών μέσων

Υπηρεσίες @Βιβλιοθήκες

- ✓ Βάσεις δεδομένων σε μορφή CD-Rom
- ✓ Online πρόσβαση σε επιστημονικά περιοδικά & βάσεις δεδομένων έργου «Δικτύωση Βιβλιοθηκών Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης», Δίκτυο Ελληνικών Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών (HEAL-LINK).

Το περιβάλλον Ζέφυρος

- ✓ Ζέφυρος (zephyr.libh.uoc.gr) προσφέρει πρόσβαση στη βιβλιογραφική πληροφορία.
- ✓ Φέρνει τις ελληνικές βιβλιοθήκες πιο κοντά προσφέροντας ευρεία κάλυψη, ομοιογένεια, λειτουργικότητα & προηγμένες υπηρεσίες.
- ✓ Μια πύλη πρόσβασης για τον εντοπισμό των διαθέσιμων βιβλίων, περιοδικών και άλλου υλικού στους καταλόγους των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Υπηρεσίες @Βιβλιοθήκη

- ✓ Διεθνής δανεισμός
- ✓ Διαδανεισμός
- ✓ Παραγγελία διδακτορικής διατριβής
- ✓ Ιδρυματικά καταθετήρια
- ✓ ΕΣΤΙΑ @ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Ερωτήματα της Εισήγησης @ΜΕΡΟΣ Β

- ✓ Πώς γίνεται η βιβλιογραφική επισκόπηση
- ✓ Πώς γίνονται οι βιβλιογραφικές αναφορές
- ✓ Αναφορές μέσα στο κείμενο της εργασίας
- ✓ Χρήση κατάλληλου λογισμικού για βιβλιογραφική επισκόπηση

Πώς γίνεται η βιβλιογραφική επισκόπηση

- ✓ Στο κεφάλαιο ή στα κεφάλαια της βιβλιογραφικής επισκόπησης γίνεται **διεξοδική περιγραφή των πηγών** της βιβλιογραφικής ενημέρωσης.
- ✓ Ο ρόλος της επισκόπησης δεν είναι να πείσει ότι ο/η ερευνητής/-τρια έχει εργαστεί πολύ, αλλά να προσφέρει μόνον εκείνα τα στοιχεία που στοιχειοθετούν μια επαρκή θεωρία και ένα **επαρκές επιστημονικό υπόβαθρο** πάνω στο οποίο θα αναπτυχθεί στα επόμενα κεφάλαια η **πρωτότυπη δουλειά του/της ερευνητή/-τριας**.

Βιβλιογραφικές @παραπομπές

- ✓ Με τις βιβλιογραφικές αναφορές γράφουμε τα σημεία της **τρέχουσας έρευνας**, και εμείς με την εργασία μας τη **συνεχίζουμε**.
- ✓ Δηλώνουμε ότι αυτά που γράφουμε είναι **αποτελέσματα εργασίας άλλων**. Δεν αξιολογούμε για γι' αυτά αλλά για τα συμπεράσματα που θα εξάγουμε στη συνέχεια.
- ✓ Δεν φέρουμε ευθύνη για τα εξαγόμενα άλλων συγγραφέων και ούτε χρειάζεται να τα ξαναανακαλύψουμε. Μπορούμε να τα θεωρήσουμε **ως δεδομένα** και να συνεχίσουμε την εργασία.
- ✓ Δίνουμε την **αναγνώριση** που πρέπει **στον/στην επιστήμονα** ή στους/στις επιστήμονες που έχουν εργαστεί πάνω στο θέμα πριν από εμάς και που τα συγγράμματά τους έχουμε διαβάσει.
- ✓ Αν δεν αναφέρουμε το συγγραφέα και το σύγγραμμα από το οποίο πήραμε πληροφορίες, κινδυνεύουμε να κατηγορηθούμε για λογοκλοπή (**plagiarism**),

Βιβλιογραφικές @αναφορές

Τα πιο συχνά στιλ για τις παραπομπές, αναφορές είναι:

- ✓ APA Style (American Psychological Association, <http://www.apastyle.org/>)
- ✓ MLA Style (Modern Language Association, <http://www.mla.org/>)
- ✓ Chicago Manual of Style, <http://www.mla.org/>
- ✓ Harvard style

Παράθεση @βιβλιογραφίας & παραπομπών

- ✓ Βιβλία
- ✓ Περιοδικά
- ✓ Άρθρα συνεδρίων
- ✓ Ανακοινώσεις συνεδρίων
- ✓ Συλλογικά έργα
- ✓ Εγκυκλοπαίδειες
- ✓ Παραδόσεις μαθημάτων
- ✓ Ηχογραφήσεις
- ✓ Μαγνητοσκοπήσεις
- ✓ CD
- ✓ Στοιχεία που προέρχονται από το Διαδίκτυο (sites, blogs, Facebook, Twitter, Youtube, κλπ).
- ✓ Social Media
- ✓ Ηλεκτρονικά βιβλία
- ✓ Ανέκδοτες εργασίες

Παραδείγματα

✓ Περιοδικό

Stampoltzis, A., Antonopoulou, E., Zenakou, E. & Kouvava, S. (2010). Learning sensory modalities and educational characteristics of Greek dyslexic and non-dyslexic university students. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology* 8(2). 561-580.
<https://doi.org/10.25115/ejrep.v8i21.1383>

✓ Proceedings

Zenakou, E., Liberi, I., Koutrouba, K., & Antonopoulou, K. (2023). Sensory learning styles and emotional intelligence in adolescence. In *ICERI2023 Proceedings* (pp. 4916-4923). IATED.
<https://doi.org/10.21125/iceri.2023.1225>

✓ Διατριβή

Ζενάκου, Ελ. (2011). *Τρόποι μάθησης και προσωπικότητα: διερεύνηση της μεταξύ τους σχέσης*. [Διδακτορική διατριβή, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο]. ΕΣΤΙΑ Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.
<https://estia.hua.gr/6674> <https://doi.org/10.12681/eadd/28681>

Παραδείγματα

✓ Κεφάλαιο βιβλίου

Ζενάκου, Ελ. (2023). Διαφορετικότητα στη μάθηση: αισθητήριοι τύποι. Στο Τιμητικός τόμος για την Καθηγήτρια +Αικ. Μαριδάκη-Κασσωτάκη *Προβληματισμοί και προτάσεις στον χώρο της ψυχοπαιδαγωγικής επιστήμης* (σσ. 91-100). Διάδραση.

✓ Πρακτικά @Συνέδριο

Zenakou, El., Antonopoulou, K., Bograkou, A. (2022, July 5-8). *Personality traits and self-regulated learning among adolescents* [Conference session]. 17th European Congress of Psychology. Psychology as the Hub Science: Opportunities and Responsibility, ECP 2022. Ljubljana, Slovenia. [Horizons of Psychology, 31, 399. ISSN 2350-5141. https://www.ecp2022.eu/](https://www.ecp2022.eu/)

Συγγραφή εργασίας @APA 7^η έκδοση

- ✓ Κατά τη συγγραφή της εργασίας πρέπει να αναφέρουμε όλες τις πηγές από τις οποίες αντλήσαμε πληροφορίες και ενσωματώσαμε στην εργασία μας με διάφορους τρόπους: **αυτούσια παράθεση αποσπασμάτων, παράφραση ή σύνοψη.**
- ✓ Αρχικά παραθέτουμε **την πηγή στο σώμα της εργασίας**, κάνοντας μια σύντομη αναφορά, που δεν διακόπτει την ροή του κειμένου, η οποία παραπέμπει στην **λεπτομερή βιβλιογραφική λίστα**, που οργανώνουμε συγκεντρωτικά στο τέλος της εργασίας.
- ✓ Για κάθε **ενδοκειμενική παραπομπή εντός του κειμένου** πρέπει να υπάρχει και η **αντίστοιχη αναφορά στη βιβλιογραφική λίστα** και κάθε αναφορά της βιβλιογραφικής λίστας αντιστοιχεί τουλάχιστον σε μία παραπομπή στο σώμα του κειμένου.

Ενδοκειμενικές αναφορές @APA 7^η έκδοση

- ✓ Οι ενδοκειμενικές αναφορές (παραπομπές) στο βιβλιογραφικό πρότυπο APA είναι κατά κανόνα παρενθετικές
 - ✓ σχηματίζονται βάζοντας σε παρένθεση το επώνυμο του/της συγγραφέα (δημιουργού) και το έτος δημοσίευσης της πηγής που χρησιμοποιήσαμε.

Παραδείγματα:

- ✓ Κατά την διετία 2000-2002 παρατηρήθηκε αύξηση των οικονομικών δεικτών (Hobbs, 2010).
- ✓ Emerging evidence indicates that ... (Smiths, 2021).

Ενδοκειμενικές αναφορές @APA 7^η έκδοση

- ✓ Αν εξυπηρετεί την συγγραφή, η ενδοκειμενική αναφορά των πηγών μπορεί να γίνει ελεύθερα στη ροή του κειμένου, αφηγηματικές παραπομπές.
 - ✓ Σ' αυτή την περίπτωση το επώνυμο του/της δημιουργού αποτελεί μέρος του κειμένου και το έτος δημοσίευσης του έργου μπαίνει σε παρένθεση.

Παράδειγμα:

- ✓ Σύμφωνα με την έρευνα του Hobbs (2010) κατά την διετία 2000-2002 παρατηρήθηκε αύξηση των οικονομικών δεικτών.

Ενδοκειμενικές αναφορές @APA 7^η έκδοση

Αριθμός σελίδας στις παραπομπές

- ✓ Προσθέτουμε **αριθμό σελίδας-σελίδων** στις ενδοκειμενικές παραπομπές μόνο όταν κάνουμε **αυτούσια παράθεση αποσπάσματος** από την πηγή που χρησιμοποιούμε, ή, ενίοτε, σε παραφράσεις μεγάλων αποσπασμάτων, στις οποίες θέλουμε να παραπέμψουμε τον αναγνώστη σε πολύ συγκεκριμένα σημεία του κειμένου.
- ✓ Αν **δεν υπάρχει σελιδαρίθμηση**, προσθέτουμε κάποια άλλη ένδειξη που θα βοηθήσει στον γρήγορο εντοπισμό του αποσπάσματος, όπως **αριθμό παραγράφου ή κεφαλαίου**.

Παράδειγμα:

- (King, 2010, p. 60) (King, pp.62-64) (King, pp. 30, 75-79)
- (Γεωργίου, 1995, σ. 75) (Καραλής, κεφ. 2)

Ενδοκειμενικές αναφορές @συγγραφέα

- ✓ Έργο με 1 συγγραφέα: (Επώνυμο, Έτος)
 - Παραδείγματα: (King, 2010) (Παπαβλασσόπουλος, 2019)
- ✓ Έργο με 2 συγγραφείς: (Επώνυμο & Επώνυμο, Έτος)
 - Παραδείγματα: (Ebbing & Gammon, 2011)
(Γεωργίου & Θωμόπουλος, 2020)
- ✓ Έργο με 3 ή και περισσότερους συγγραφείς: καταχωρούμε τον/την πρώτο/-η δημιουργό και αμέσως μετά βάζουμε την ένδειξη *κ.ά.* ή *et al.*
 - Παραδείγματα: (Ξενόπουλος κ.ά., 2020) (Su et al., 2015)

Ενδοκειμενικές αναφορές @δευτερογενείς

- ✓ Δευτερογενείς βιβλιογραφικές αναφορές προκύπτουν όταν χρησιμοποιούμε στην εργασία υλικό από έργα που δεν έχουμε διαβάσει οι ίδιοι/-ες, αλλά πήραμε μέσα από άλλα έργα, που λειτούργησαν δηλαδή ως δευτερογενείς πηγές στην έρευνά μας.
 - ✓ Παράδειγμα, τα αποτελέσματα μιας έρευνας ενός/μιας συγγραφέα, που διαβάσαμε στο έργο κάποιου/-ας άλλου/-ης συγγραφέα.
- Η πρακτική αυτή πρέπει να αποφεύγεται και οφείλουμε να διασταυρώνουμε τα στοιχεία από τις πρωτογενείς πηγές τους. Ωστόσο, αυτό κάποιες φορές είναι αδύνατον να γίνει, για διάφορους λόγους (γλώσσα που δεν γνωρίζουμε, ελλιπή βιβλιογραφικά στοιχεία κ.ά.)

Ενδοκειμενικές @αναφορές

...όπως αναφέρει ο Ιωαννίδης (2001),

Σύμφωνα με τους Ιωαννίδη κ.ά. (2000),.... [για τέσσερις ή περισσότερους συγγραφείς]

Σύμφωνα με τους Ιωαννίδη και Βασιλειάδη (2000)...

Σύμφωνα με τον Ιωαννίδη (2000α, 2000β)...

...όπως φαίνεται και από τις μέχρι τώρα διερευνητικές προσπάθειες (Ιωαννίδης, 2000, Ιωαννίδης κ.ά., 2000).

«.....», (Ιωαννίδης 2001, σ 173).

«Σύμφωνα με την απογραφή βιομηχανίας της ΕΣΥΕ.....», (ΕΣΥΕ, 2001).

«.....» (Ιωαννίδης, 2000, σ. 13).

Ενδοκειμενικές αναφορές @δευτερογενείς

- ✓ Στις ενδοκειμενικές παραπομπές κάνουμε αναφορά στην **πρωτογενή πηγή** και βάζουμε την ένδειξη **“όπως αναφέρεται στο”** πριν από την αναφορά του συγγραφέα της πηγής που διαβάσαμε.

Παράδειγμα

Διαβάσαμε στον Hunder για την έρευνα του Thomas. Στην βιβλιογραφία θα καταγράψουμε μόνο τον Hunder, αλλά στο κείμενο της εργασίας θα πούμε):

- Σύμφωνα με τον Thomas (όπως αναφέρεται στο Hunder, 2020)...
- ή: Σύμφωνα με μια πρόσφατη έρευνα (Thomas, όπως αναφέρεται στο Hunder, 2020).

Διάφορες @αναφορές

- ✓ Αναφορές από προσωπικές συνεντεύξεις, αλληλογραφία κ.ά.

Ιωαννίδης, Χ. 1999. *Το μέλλον των μικρομεσαίων*. Συνέντευξη στον Α. Παπαδόπουλο, 8 Μαρτίου 1999.

- ✓ Αναφορές από παραδόσεις μαθημάτων

Ζαφειρόπουλος, Κ., 2012. Μέθοδοι και Τεχνικές Έρευνας Πεδίου Ι. Παραδόσεις μαθήματος στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

- ✓ Αναφορές σε επίσημες πηγές και έγγραφα κρατικών υπηρεσιών και οργανισμών

Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2011. *Απογραφή Βιομηχανίας*. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association: The official guide to APA style* (7th ed.)

American Psychological Association. (2020). *APA Style: 7th Edition Student Paper Setup Guide*. <https://apastyle.apa.org/instructional-aids/student-paper-setup-guide.pdf>

Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης ΑΠΘ. (2016). *APA citation style 6th edition: Σύντομος οδηγός σύνταξης παραπομπών και βιβλιογραφίας*. https://www.lib.auth.gr/sites/default/files/docs_files/APA_Guide.pdf

Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης ΑΠΘ. (2019). *APA citation style (6η εκδ.): Βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Σύντομες οδηγίες και παραδείγματα*. https://www.lib.auth.gr/sites/default/files/docs_files/APA-examples-gre.pdf

Ζαφειρόπουλος, Κ. (2015). *Πως γίνεται μία επιστημονική εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών* (2η έκδοση). Αθήνα: Κριτική.

Σας ευχαριστώ πολύ